

Meer handhaving op schijnzelfstandigheid. Wat betekent dat voor rijksorganisaties?

Inhuur van i-professionals is niet meer weg te denken bij de overheid. Maar vanaf 1 januari gaat de Belastingdienst volledig handhaven op schijnzelfstandigheid volgens de [Wet deregulering beoordeling arbeidsrelaties \(Wet DBA\)](#). Wat betekent dat voor rijksorganisaties? Die vraag stond centraal in de 14^e Kennissessie van I-Vakmanschap op 1 oktober.

Hoe actueel het onderwerp is, bleek wel uit het grote aantal aanmeldingen. Zo'n 90 mensen deden mee aan de Kennissessie. De dag voor de kennissessie lanceerde de Rijksoverheid een [publiekscampagne](#) rond de wet en de nieuwe handhaving, die per 1 januari ingaat. Vanaf die datum is het handhavingsmoratorium beoordeling arbeidsrelatie namelijk opgeheven.

Schijnzelfstandigheid

De aanpak van schijnzelfstandigheid staat al sinds 2022 op de agenda van het kabinet, vertelt Edith de Bourgraaf, waarnemend programmanager bij het programma Handhaving Arbeidsrelaties bij de Belastingdienst. Er was sprake van onduidelijke wetgeving en een ongelijk speelveld tussen werknemers en zelfstandigen. Om dat te verbeteren kwam het Kabinet met een aantal plannen, zoals de afbouw van de zelfstandigenaftrek en het wetsvoorstel basisverzekering arbeidsongeschiktheid zelfstandigen. Ook wil ze het beoordelen van de arbeidsrelatie en het rechtsvermoeden verduidelijken en de handhaving op de schijnzelfstandigheid verbeteren, onder meer door het opheffen van het handhavingsmoratorium. Dat laatste bevestigde het Kabinet afgelopen 6 september.

Dat leidde tot allerlei berichtgeving in de media over hoe de Belastingdienst nu meer gaat controleren op schijnzelfstandigheid. De Bourgraaf wil dit beeld graag nuanceren. "We gaan niet ineens meer of strenger handhaven. We hebben momenteel 80 fte, die zich bezighouden met de handhaving van arbeidsrelaties, en dat blijft ook na 1 januari zo. We controleren op basis van de huidige wet- en regelgeving en de jurisprudentie. Wat wel verandert is dat we vanaf 1 januari straks weer 5 jaar terug mogen corrigeren, in plaats van alleen naar de toekomst toe, wel met de kanttekening dat we niet verder teruggaan dan 1 januari 2025. Dus pas in 2030 hebben wij weer de mogelijkheid om vijf jaar terug te kijken."

Rijksbrede aanpak

Toch heeft de aankondiging en het nieuws bij verschillende rijksorganisaties het nodige teweeggebracht. "Dit momentum was de aanleiding om rijksbreed te kijken hoe we dit kunnen aanpakken", vertelt David Zwaans, portfoliomanager organisatie en personeel bij het ministerie van BZK. "We hebben daar speciaal een werkgroep voor opgezet, zeker omdat we bij het Rijk tegelijk de opgave hebben om de inhuur terug te dringen. En op het gebied van ICT'ers is het sowieso een uitdaging om meer grip op de inhuur te krijgen."

Veel departementen willen ermee aan de slag, stelt Zwaans, maar kampen met handelingsverlegenheid. Hoe moet je de wetgeving nu interpreteren? Waar ligt er nog ruimte, waar niet? Zwaans: "Als Rijksoverheid moeten we wel. We hebben toch een voorbeeldrol."

Leidraad

Omdat schijnzelfstandigheid zo actueel is, en er zoveel gebeurt, heeft de werkgroep een Leidraad opgesteld om rijksorganisaties te helpen schijnzelfstandigheid aan te pakken. Het is een beslisboom, met daarbij een korte samenvatting van de wetgeving, voorbeelden en casussen. Zwaans: "Voor het gros van de inhuur denken wij dat deze beslisboom goed kan helpen om sneller afwegingen te maken. De komende maanden gaan we zoveel mogelijk informeren en kennis delen rondom dit onderwerp. De Leidraad gaan we zo snel mogelijk plaatsen op het Rijksportaal."

Daarnaast zijn de departementen zelf ook aan zet. "Breng in beeld hoeveel inhuur van zelfstandigen je hebt rondlopen en weeg af welke gevallen mogelijk schijnzelfstandig zijn. Analyseer je capaciteitsbehoefte voor de lange termijn en hoe je daarin kan voorzien. Ga samen met je HR-afdeling het gesprek aan over alternatieve mogelijkheden om capaciteit aan te trekken. Ook al is er nog wel de nodige onduidelijkheid, we moeten met elkaar aan de slag en het samen uitzoeken."

Inhuur voor niet-vervulde vacatures

Een van de rijksorganisaties, die veel met schijnzelfstandigheid te maken heeft, is SSC-ICT, een van de grootste ICT-dienstverleners van en voor de Rijksoverheid. "We huren veel zzp'ers in op functies waarvoor we niemand kunnen vinden", vertelt Josien Eijkman, manager inkoop, contract & licentiemanagement, en wat dat betekent. Vanuit BZK kreeg de organisatie dan ook de vraag om een inventarisatie te maken en vervolgens een plan van aanpak op te stellen tegen schijnzelfstandigheid.

Daaruit bleek dat SSC-ICT per jaar 350 mensen inhuurt op de in totaal 1200 medewerkers, meestal mensen met specialistische kennis op IT-gebied. Uit de inventarisatie bleek dat in 189 van de 350 dossiers sprake is van inhuur van een zzp-er. "Het feit dat wij veel mensen inhuren op een niet-vervulde vacature, geeft al aan dat het vaak gaat om regulier werk, wat onder gezagsverhouding van een teammanager of afdelingshoofd plaatsvindt. Zo kwamen we tot de conclusie dat er in het overgrote deel van de 189 ingehuurde zzp-ers sprake is van schijnzelfstandigheid. Als je dan gaat uitrekenen wat voor risico daar aan vasthangt, gaat het echt om grote sommen geld. Tegelijkertijd moet je ook rekening houden met het feit dat de dienstverlening van SSC-ICT aan de departementen niet onder druk mag komen te staan."

Maatregelen

Om de balans te vinden, kondigde de directie van de ICT-dienstverlener maatregelen aan voor de zzp'ers in schijnzelfstandige constructies. Voor degenen waarvan de inhuur per 31 december eindigt wordt de overeenkomst beëindigd. In alle andere gevallen kijkt SSC-ICT

naar alternatieven. Ingehuurde medewerkers kunnen in dienst komen ('verambtelijken'), of er wordt onder begeleiding van Recruitment een vaste medewerker voor de functie geworven. De zzp'er blijft dan tot eind dit jaar ingehuurd tot er iemand is gevonden. Uitzonderingen kunnen overigens met onderbouwing worden aangevraagd bij het directieteam.

Inmiddels zijn 5 zzp'ers 'verambtelijkt' en zijn 5 medewerkers in loondienst gegaan bij een broker of leverancier. Daarnaast zijn er 13 nieuwe vacaturestellingen en 43 nieuwe inhuur uitvragen. Tegelijk zijn er 24 inhuurfuncties komen te vervallen. Van 14 externe medewerkers wordt de zzp-status onderzocht en voor 76 functies zijn er nog gesprekken gaande. Eijkman spreekt van een 'taskforce-achtige aanpak'. "Maar het allerbelangrijkste is dat we het proberen op een zo menselijk mogelijke manier te doen. We zijn ons terdege bewust dat dit voor onrust en bezorgdheid zorgt bij zowel de organisatie als bij de zzp'ers."

Meer weten?

Op 10 december vindt de volgende Kennissessie plaats van I-Vakmanschap van 11:00 tot 12:00. Tot dan!